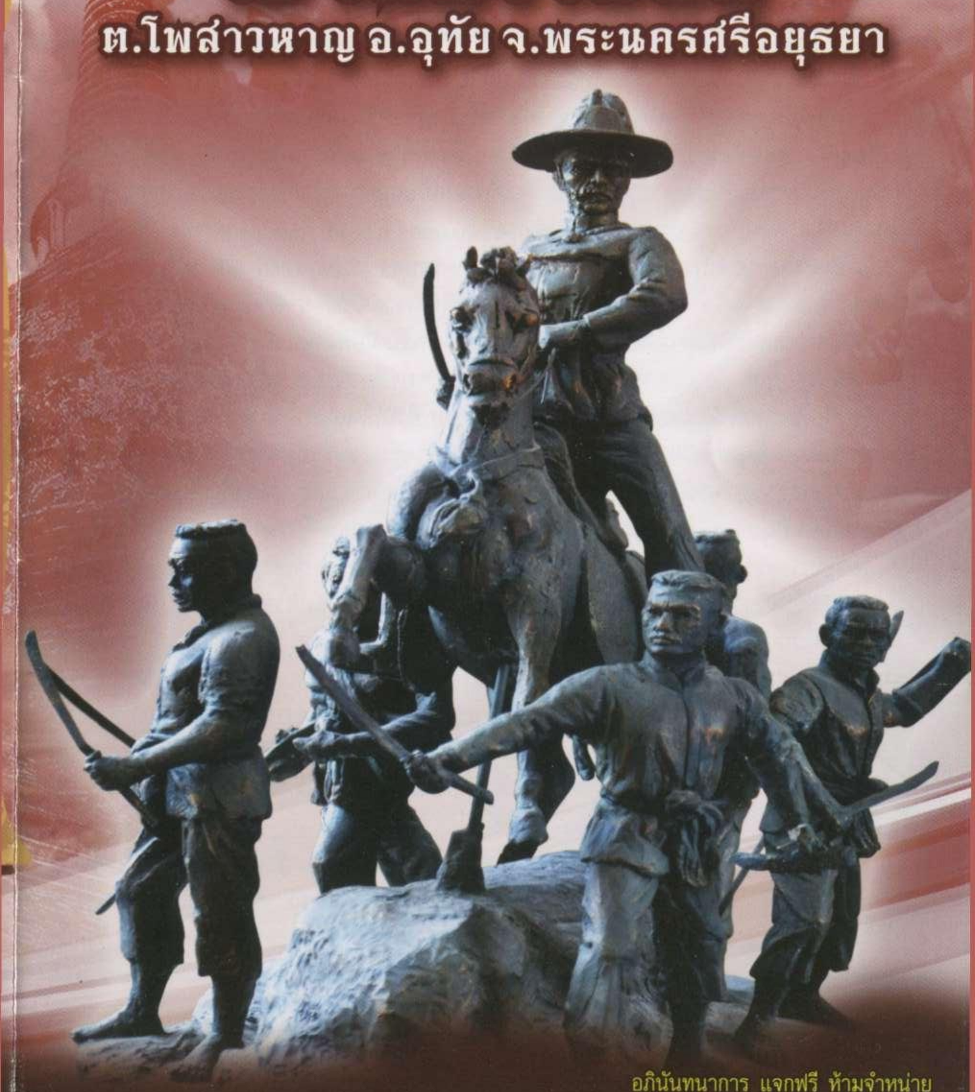
รูปหล่อจำลอง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดพรานนก

ต.โพสาวหาญ อ.อุทัย จ.พระนครศรีอยุธยา

อภินันทนาการ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

โครงการเส้นทางเดินทัพ พระยาตาก ไหว้พระ ๙ วัด

จุดเริ่มต้น

ณ ค่ายวัดพิชัยที่พระยาตากรับผิดชอบอยู่นั้น ย้อนหลังไปเมื่อวันเสาร์ เดือนยี่ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีจอ ตรงกับวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๓๐๙ พระยาตากพร้อมด้วยทหารเอกคู่ใจ ๕ ท่าน คือ **พระเชียงเงิน, หลวงพรมเสนา, หลวงพิชัยอาสา, หลวงราชเสน่หา และขุนอภัยภักดี** ได้ร่วมกันประเมินสถานการณ์แล้วเห็นว่ากรุงศรีอยุธยาจะต้องตกเป็นของพม่าข้าศึกเป็นแน่แท้ เพราะกองทัพพม่าทางเหนือนำโดย เนเมียวสีหบดี มีกำลังพล ๕๐,๐๐๐ ทางใต้นำโดย มังมหานรธา กำลังพล ๓๐,๐๐๐ ทัพทั้งสองได้มาบรรจบกันแล้วยั้งทัพอยู่นอกพระนคร เมื่อฤดูแล้งปี พ.ศ. ๒๓๐๘ นอกจากกำลังทหารรวม ๘๐,๐๐๐ คน ยังมีเชลยศึกคนไทยที่ถูกกวาดต้อน มาอีกนับหมื่นคนได้ทำนาและสะสมเสบียงอาหารเตรียมทำสงครามยืดเยื้อ (ไม่ถอยทัพกลับเมื่อถึงฤดูน้ำหลากเหมือนสงครามครั้งก่อนๆ) กระทั่ง วันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๓๐๙ กองทัพทั้งสองก็ยกเข้ามาประชิดกำแพงพระนคร ทำพูนดินเป็นเชิงเทินตั้งปืนใหญ่ที่วัดแม่นางปลื้ม (หัวรอ) ยิงปืนใหญ่เข้าไปในพระนครทุกวัน ราษฎรอดอยาก ล้มตาย ขัดสนเสบียงอาหาร เกิดโจรผู้ร้าย และโรคระบาดภายในพระนคร ทหารและราษฎรเสียขวัญ จากสถานการณ์ดังกล่าว พระยาตากและนักรบคู่ใจจึงเห็นพ้องต้องกันว่าหากอยู่ต่อไปไม่ถูกฆ่าตายก็ตกเป็นเชลย สมควรถอยไปตั้งหลักรวบรวมกำลังมากอบกู้กรุงศรีอยุธยา เป้าหมายคือหัวเมืองชายทะเลตะวันออกซึ่งอำนาจและอิทธิพลพม่าไปไม่ถึงนั่นคือเมืองจันทบูร หรือ จันทบุรีนั่นเอง

เวลาย่ำค่ำยามหนึ่งฝนตกลงมาห่าใหญ่ได้ฤกษ์เคลื่อนพลออกจากวัดพิชัยไปยังทุ่งหันตรา เกิดอะไรขึ้นที่นั่น ขอเชิญท่านเดินทางไปตามป้ายบอกทางที่จัดทำไว้จนถึงวัดพรานนก ระยะทางประมาณ ๒๘ กิโลเมตร เริ่มต้นจากจุดวัดพิชัยนี้ ซึ่งเป็นที่ตั้งค่ายป้องกันพระนครด้านทิศตะวันออก

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปได้จัดทำโครงการเส้นทางเดินทัพพระยาตากขึ้น เพื่อเป็นการน้อมรำลึกต่อผู้มีพระคุณอันประเสริฐ และเทิดพระเกียรติยศของพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้มีคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อชาติบ้านเมืองของเราตามที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

โครงการเส้นทางเดินทัพพระยาตาก มีกิจกรรมที่สำคัญ ๓ กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ ๑ การก่อสร้างและปรับปรุงถนนจากวัดหันตรา ไปตามเส้นทางที่พระยาตากถอยทัพออกจากวัดพิชัย ไปสิ้นสุดที่บ้านพรานนก ตำบลโพสาวหาญ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้รถบัสสัญจรไปมาได้สะดวก โดยมีระยะทางประมาณ ๒๘ กิโลเมตร ถนนตามเส้นทางดังกล่าวบางช่วงอยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง, กรมทางหลวงชนบท และบางช่วงอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อบจ.อย.) บัดนี้ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้วเป็นส่วนใหญ่

กิจกรรมที่ ๒ ก่อสร้างพลับพลาเพื่อประดิษฐานรูปหล่อของพระเจ้าตากสินมหาราชและเล่าเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ณ จุดนั้นๆ ตามรายทางเพื่อให้ผู้สนใจและอนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ ซึ่งมีอยู่ ๖ แห่งด้วยกัน คือ **จุดที่ ๑ ทุ่งหันตรา** : รบกับพม่าครั้งที่หนึ่งซึ่งได้รับชัยชนะอย่างงดงาม **จุดที่ ๒ บ้านข่าวเม่า-ธนู-วัดโกโรโกโส-วัดสะแก จุดที่ ๓ คลองชนะ** : พระยาตากรบพม่าครั้งที่สองและได้ชัยชนะเช่นกันจึงเรียกว่าคลองชนะ **จุดที่ ๔ วัดสามบัณฑิต** : พระภิกษุที่ออกบิณฑบาตได้แนะนำเส้นทางและให้พรให้พระยาตากกลับมากอบกู้กรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จ ซึ่งขณะนั้นไฟกำลังไหม้ใหญ่ในพระนครเห็นแสงสว่างเจิดจ้าไปถึงบ้านสามบัณฑิต **จุดที่ ๕ วัดโพสาวหาญ** : พระยาตากรบพม่าชนะเป็นครั้งที่สาม **จุดที่ ๖ บ้านพรานนก** : จุดที่มีการปะทะแตกหักครั้งสุดท้ายและได้ชัยชนะอย่างงดงาม (มีป้ายบอกทางไปตลอด)

กิจกรรมที่ ๓ ก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดพรานนก ตำบลโพสาวหาญ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บนที่ดินที่คุณรัตนา กุสุมา ณ อยุธยา (สายสกุลพระยาตาก) อุทิศให้ก่อสร้าง บนเนื้อที่ ๗ ไร่ ๑ งาน พระบรมราชานุสาวรีย์เป็นรูปหล่อด้วยโลหะอย่างดีขนาดเท่าครึ่งของตัวจริงทรงม้ารายล้อมด้วยทหารเอกห้าคน มี พระเชียงเงิน, หลวงพรมเสนา, หลวงพิชัยอาสา, หลวงราชเสน่หา และขุนอภัยภักดี (ปัจจุบันมีพระบรมรูปหล่อขนาดเล็กอยู่แล้ว)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขอเชิญชวนท่านศึกษาประวัติศาสตร์และศึกษาวิถีชีวิตชาวชนบทตามเส้นทางเดินทัพพระยาตาก โดยเริ่มจากวัดพิชัย ไปสิ้นสุดยังพระบรมราชานุสาวรีย์ ณ วัดพรานนก นอกจากจะได้ความรู้เกี่ยวกับพระยาตากตลอดเส้นทางแล้ว ท่านยังจะได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวชนบทกรุงเก่า ไปตลอดเส้นทางอีกด้วย มีแม่น้ำลำคลอง มีทุ่งนากว้างใหญ่ไพศาล บ้านทรงไทยโบราณ และน้ำใจไมตรีอันงดงามของผู้คนในชนบทอีกด้วย

ทุ่งหันตรา จุดปะทะกองกำลังพม่า ครั้งที่ ๑

เมื่อกองกำลังพระยาตากยกมาถึงทุ่งหันตราแห่งนี้ก็ได้ปะทะกับกองกำลังพม่าที่รายล้อมพระนครไว้ซึ่งพระยาตากน่าจะได้วางแผนไว้แล้วว่าจะต้องเจอกับทหารพม่าที่ทุ่งหันตรานี้ การปะทะกันจึงได้รับชัยชนะอย่างงดงาม ***นับเป็นการปะทะกันครั้งแรก*** ทำให้กองกำลังของพระยาตากมีขวัญกำลังใจฮึกเหิม พระยาตากจึงบัญชาการให้ทหารรีบเร่งเดินหน้าต่อไป เพราะทหารพม่าที่รอดตายจะต้องนำความไปรายงาน แม่ทัพนายกองเพื่อติดตามกองกำลังของพระยาตากอย่างแน่นอน

จากทุ่งหันตรานี้กองกำลังพระยาตากได้เคลื่อนพลลัดเลาะคลองข้าวเม่า ซึ่งมีบ้านเรือนราษฎรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นทั้งสองฝั่งคลอง แต่คงไม่มีผู้คนอยู่มากนักเพราะยามศึกสงครามชายฉกรรจ์จะต้องถูกเกณฑ์ไปรักษาพระนคร ส่วนผู้หญิงและเด็กคงต้องอพยพไปอยู่ในที่ปลอดภัย

ฝั่งด้านทิศเหนือของคลองข้าวเม่าที่ทัพพระยาตากเคลื่อนพลไปเรียกว่า ***บ้านข้าวเม่า*** ฝั่งตรงข้ามเรียกว่า ***บ้านธนู*** จากคำบอกเล่าต่อๆ กันมาเล่าว่าทัพพระยาตากได้ข้าวเม่าจากชาวบ้านเป็นเสบียงและได้คันธนูและลูกธนูจากชาวบ้านเป็นอาวุธนั้น จริงเท็จอย่างไรไม่ปรากฏหลักฐาน แต่มีข้อสันนิษฐานว่า หมู่บ้านรอบๆ พระนคร จะมีชื่อชวนคิดว่าทำกิจกรรมหรือประกอบกิจนั้นๆ เช่น บ้านช้าง, บ้านม้า, บ้านดาบ, บ้านโรงใน, บ้านโรงนอก, บ้านขนอน, บ้านด่าน, บ้านดินปืน, บ้านป่าหมาก, บ้านป่ามะพร้าว, บ้านป่าถ่าน, บ้านป่าโค ฯลฯ

ทัพพระยาตากคงไม่ได้แวะรับเสบียงข้าวเม่าและอาวุธธนู เพราะต้องรีบเร่งเดินทางให้พ้นการติดตามจากทหารพม่าให้เร็วที่สุด จุดแรกที่น่าจะแวะคือ ***วัดคลังทอง*** หรือ***วัดโกโรโกโส*** เพื่ออธิษฐานขอพรพระในอุโบสถให้กลับมากอบกู้กรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จ (ควรเข้าไปนมัสการ***หลวงพ่อแก้ว***หรือ***หลวงพ่อดำ***พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย)

วัดหันตรา เป็นวัดที่ตั้งขึ้นสมัยอยุธยา ตั้งอยู่บ้านหันตราหมู่ที่ ๒ ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา ซึ่งปรากฏหลักฐานการสถาปนาวัดในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาหลายฉบับ

ทุ่งหันตรา ครั้งกรุงศรีอยุธยาเรียกว่านาหลวง ปัจจุบันกรมการข้าวใช้เป็นแหล่งปลูกข้าวสายพันธ์ต่างๆ ทุ่งหันตรานี้เป็นสถานที่ตั้งทัพรับศึก เป็นที่ประชุมทัพสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ เจ้าสามพระยา

วัดโกโรโกโส เป็นวัดเก่าแก่สมัยอยุธยาซึ่งอยู่คนละฝั่งคลองกับวัดสะแก ได้ถูกพม่าเผาทำลายเหลือแต่ซากปรักหักพัง พระและชาวบ้านจึงได้บูรณะขึ้นมาใหม่เมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีเศษมานี้ รวมทั้งได้นำเศียรหลวงพ่อแก้ว (หลวงพ่อดำ) ที่หักลงมากองกับพื้นต่อเข้ากับองค์พระ แล้วสร้างซุ้มครอบคลุมไว้ดังปรากฏในปัจจุบัน และหากมีเวลาควรข้ามคลองไปนมัสการหลวงปู่ดู่ที่วัดสะแก จะเป็นสิริมงคลยิ่ง

หลังเข้ากราบไหว้พระแล้วเชิญท่านไปตามเส้นทางเดินทัพจุดต่อไปคือ ***คลองชนะ*** ซึ่งจะต้องผ่านวัดขุนทิพย์ และวัดขุนทรายควรแวะเข้ากราบไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริมงคล

ทุ่งชายเคียง – คลองชนะ จุดปะทะกองกำลังพม่า ครั้งที่ ๒

ทุ่งชายเคียง ทุ่งนาที่เห็นเวิ้งว้างไกลสุดลูกตาแห่งนี้คือทุ่งชายเคียง เป็นทุ่งนาหลวงผืนเดียวกับทุ่งหันตรา ปลายคลองสายนี้มีเครื่องถ้วยชามแบบจีนกระจัดกระจายอยู่เต็มพื้นที่ ชาวบ้านเรียกกันต่อๆ มาว่า ***บ้านเท*** สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นที่ตั้งบ้านเทศาผู้ดูแลยุ้งฉางหลวงและควบคุมการทำนาสะสมเสบียงส่งพระนคร

ที่ทุ่งชายเคียงนี้ เมื่อทัพพระยาตากมาถึงเวลาประมาณยามสอง ของวันเสาร์ขึ้น ๔ ค่ำ เดือนยี่ปีจอ ตรงกับวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๐๙ ได้เกิดปะทะกับกองกำลังพม่า ที่ยึดฉางหลวงไว้ พระยาตากน่าจะได้ศึกษาที่ตั้งกองกำลังพม่า และจำนวนไพร่พล ก่อนหน้านี้แล้ว จึงสามารถเอาชนะกองกำลังพม่าได้ ต่อมาชาวบ้านจึงได้เรียกคลองนี้ว่า **คลองชนะ**

บ้านสามบัณฑิต

เมื่อทัพพระยาตากได้รับชัยชนะที่ทุ่งชายเคืองแล้วก็เร่งรีบเดินทางต่อไปจนมาถึงบ้านสามบัณฑิตเวลาประมาณยามสาม (วันอาทิตย์ที่ ๔ มกราคม ๒๓๐๙) จึงให้ทหารพักผ่อนเพียงชั่วงีบ ขณะนั้นภายในพระนครเกิดเพลิงไหม้ขึ้นเพลิงได้เผาผลาญ วัดราชบูรณะ, วัดมหาธาตุ, ไปหยุดเพียงวัดฉัททันต์ วิหารบ้านเรือนที่ไฟไหม้ครั้งนั้นมากกว่าหนึ่งหมื่นหลัง แสงสว่างโชติช่วงมองเห็นจากบ้านสามบัณฑิตนี้ยังความเศร้าสลดโทมนัสแก่พระยาตาก และเหล่าทหารเป็นที่ยิ่ง

ครั้นรุ่งสางพระยาตากได้เห็นว่าไม่ไกลจากที่พักทัพนักมีวัดอยู่แห่งหนึ่งจึงถามเหล่าทหารว่าใครรู้จักชื่อวัดนี้บ้าง ปรากฏว่าไม่มีใครทราบ พอดีขณะนั้นมีพระภิกษุ ๓ รูปออกบิณฑบาต จึงได้กล่าวขึ้นว่าข้ารู้แล้วว่าวัดนั้นชื่อ ***สามบัณฑิต*** เมื่อสอบถามเส้นทางจากพระภิกษุเพื่อไปยัง***บ้านพรานนก*** ซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่หลายร้อยหลังคาเรือน พระภิกษุได้ชี้ทางและอวยพรให้พระยาตากประสบความสำเร็จในการกลับมากอบกู้กรุงศรีอยุธยา จึงนำกำลังข้ามคลองเดินทัพต่อไป ปัจจุบันวัดและชาวบ้านสามบัณฑิต ได้สร้างพลับพลาประดิษฐานรูปหล่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไว้แล้วเชิญแวะกราบไหว้ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล

อนุสรณ์สถานเจ้าแม่โพสาวหาญ จุดปะทะกองกำลังพม่า ครั้งที่ ๓

ณ บ้านโพสาวหาญแห่งนี้เล่าสืบต่อกันมาว่าครั้งพระยาตากถอยทัพจากวัดพิชัยเพื่อมุ่งไปสู่หัวเมืองชายทะเล คือ จันทบูร นั้น ได้ผ่านมายังหมู่บ้านแห่งนี้ก่อนจะไปยังบ้านพรานนก

ขณะนั้นทัพพม่าได้ตามมาทันทัพพระยากตากบริเวณนี้ จึงได้เกิดการปะทะกันขึ้นซึ่งนับเป็นการปะทะกันครั้งที่สาม คือ ทุ่งหันตรา, ทุ่งชายเคือง และทุ่งโพสาวหาญ แต่เดิมเรียกว่าโพสังหาร สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า นางโพถูกสังหาร และเพี้ยนมาเป็นโพสาวหาญในปัจจุบัน ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันปั้นรูป นางโพ และน้องสาว ไว้กราบไหว้บูชา เพื่อเป็นการระลึกถึงวีรกรรมของสองพี่น้อง

ภายหลังเมื่อพระยาตากได้กรอบกู้กรุงศรีอยุธยาจากพม่าข้าศึกได้แล้ว ก็ทรงรำลึกถึงคุณงามความดี ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของวีระสตรีทั้งสองท่านและชาวบ้าน จึงได้โปรดให้ทำนุบำรุงและสร้างวัดขึ้นมาใหม่ เพราะวัดเดิมถูกเผาทำลายและร้างไปตามกาลเวลา

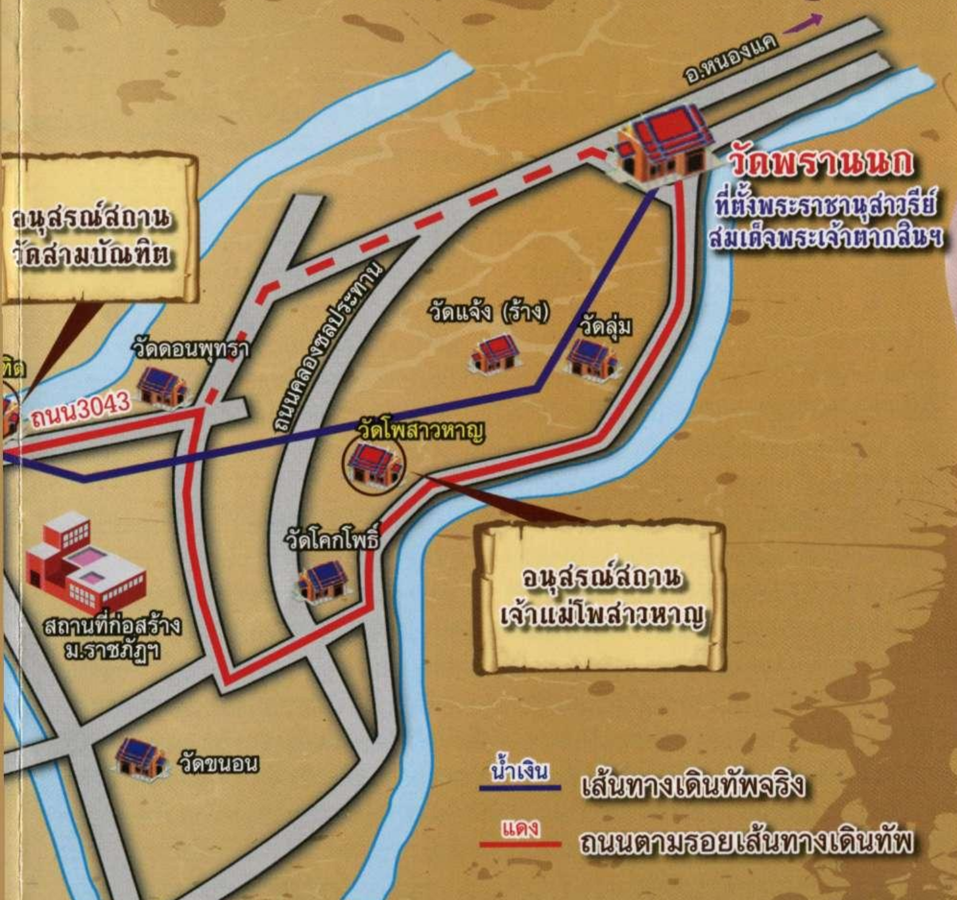
เมื่อท่านได้กราบไหว้สักการะเจ้าแม่โพสาวหาญแล้วเมื่อเดินทางต่อไปตามป้ายบอกเส้นทางท่านจะผ่านวัดลุ่มก่อนถึงวัดพรานนก ซึ่งเป็นที่ตั้งพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ขอเชิญท่านแวะไหว้พระเพื่อความเป็นสิริมงคล สำหรับวัดแจ้ง (ร้าง) ที่อยู่ระหว่างวัดโพสาวหาญและวัดลุ่มนั้นจะได้ร่วมกับสำนักศิลปกรสืบค้นและบูรณะต่อไป

พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดพรานนกข้างหน้านั้นเป็นจุดที่มีการปะทะกันครั้งสุดท้าย พระยาตากก็ได้ชัยชนะอย่างงดงาม

เส้นทางศึกษาประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวชนบทกรุงเก่า หัตถศิลป์พื้นบ้าน
จุดเริ่มต้น อนุสรณ์สถาน วัดพิชัย
อนุสรณ์สถาน บ้านหันตรา
อนุสรณ์สถาน บ้านข้าวเม่า-ธนู
อนุสรณ์สถาน คลองชนะ
วัดมณฑป
ม.ลพบุรี
ม.ป่าสัก
คลองเมือง
พระราชวังจันทรเกษม
สถานีรถไฟอยุธยา
วัดหันตรา
อ.บางปะหัน
วัดโกโรโกโส
วัดขุนทราย
คลองชนะ
ถนน3056
อ.ภาชี
หินกอง
ที่ว่าการอำเภออุทัย
วัดบ้านหีบ
วัดสามบัณฑิต
วัดพิชัย
คลองข้าวเม่า
วัดกระสังข์
วัดพระญาติ
วัดสะแก
วัดขุนทิพย์
ถนนโรจนะ
สะพานปรีดีธำรง
วัดพนัญเชิง
คลองชลประทาน ๓ ขวา
ตลาดอุทัย
ถนน 3043
ม.เจ้าพระยา
คลองชลประทานนครหลวง
ถนนสายเอเชีย
ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน วัดหนองน้ำส้ม
ศูนย์ราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ถนนโรจนะ
ถนน3056
อ.อุทัย
ม.เจ้าพระยา
อ.บางปะอิน
กรุงเทพฯ
อ.วังน้อย
อ.วังน้อย
แผนที่เส้นทางเดินทัพพระยาต
จัดทำโดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

...าน และกราบคารวะวีรกรรมนักรบผู้กล้า

...ตาก ไหว้พระ ๙ วัด

ติดต่อบริจาคก่อสร้าง พระราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ได้ที่ กองคลัง อบจ.พระนครศรีอยุธยา โทร. ๐๓๕-๓๙๖๔๔๑ หรือ ๐๘๑-๙๙๔๔๐๕๒